

ingediend op **1800** (2022-2023) – Nr. 2
23 januari 2024 (2023-2024)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking
en Toerisme
uitgebracht door Karl Vanlouwe en Johan Deckmyn

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Karin Brouwers, Peter Van Rompuy, Orry Van de Wauwer,
Vera Jans, Joke Schauvliege en Tinne Rombouts

over een meer actieve rol
van de Vlaamse overheid
in het Europese besluitvormingsproces

Documenten in het dossier:

1800 (2022-2023) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme:

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Staf Aerts, Tine Van den Brande;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:

Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Orry Van de Wauwer, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Marino Keulen;
Chris Steenwegen, Jeremie Vaneekhout;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1. Toelichting door Karin Brouwers 4
2. Bespreking 10
Gebruikte afkortingen 16

In de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme stond op 9 januari 2024 de conceptnota voor nieuwe regelgeving over een meer actieve rol van de Vlaamse overheid in het Europese besluitvormingsproces op de agenda. Na erover grondig van gedachten te hebben gewisseld, kwam de commissie tot de unaniem gedragen conclusie dat – gezien de gevorderde staat van de zittingsperiode – de meest nuttige piste erin bestond om het verslag van haar besprekingen te vervolledigen en te verrijken met extra informatie over de diverse kwesties die tijdens de discussie over de conceptnota aan bod waren gekomen. Op die manier zou men al meteen vanaf het begin van de volgende zittingsperiode diverse pistes kunnen exploreren.

Daarom werd aanvullende informatie gevraagd aan het Vlaams-Europees Verbindingsagentschap, aan het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken, aan het Nederlandse Parlement (via de Vlaamse diplomatiek vertegenwoordiger in Nederland) en aan het Infopunt Europa van het Vlaams Parlement. Deze informatie zal beschikbaar gemaakt worden via een addendum bij dit verslag.

1. Toelichting door Karin Brouwers

Karin Brouwers licht de conceptnota toe. Ze wijst daarbij vooreerst op het onmiskenbare belang van het Europese gebeuren. Ze erkent dat gespecialiseerde organisaties zoals VLEVA en de Vlaamse administratie met de diplomatieke vertegenwoordiging van Vlaanderen bij de Europese Unie, de vakattachés in de departementen en de Europese koepels van middenveldorganisaties, via hun websites transparantie nastreven over wat er in Europa speelt, net zoals de Europese Unie dat ook zelf doet. Toch blijft het voor het gemiddelde parlamentslid, minister, landbouwer, ondernemer, vrijwilliger moeilijk om 'Europa' op te volgen, terwijl de impact van de EU-wetgeving immens is. De indiener verwijst daarbij naar de case van de Natuurherstelwet die dit parlement met de neus op de feiten gedrukt heeft en betreurt dat er niet sneller gereageerd is, met name aan het begin van het besluitvormingsproces. Het net aangevangen Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie, is een goed moment voor wat gedegen introspectie.

Uit de hoorzittingen over de omzetting van Europese richtlijnen in de Senaat tijdens de vorige zittingsperiode bleek al dat er op politiek en maatschappelijk vlak heel weinig aandacht was voor het Europese besluitvormingsproces, hoewel de impact van die Europese regelgeving veel doorslaggevender is dan velen vermoeden. In tegenstelling tot tal van Europese lidstaten getuigt België van een vrij passieve opstelling tijdens het Europese onderhandelingsproces. Dat heeft volgens Karin Brouwers ook te maken met de Belgische staatsstructuur en de onthoudingen die soms noodgedwongen worden ingenomen. Maar ook de meeste Vlaams Parlementsleden beseffen te weinig dat EU-aangelegenheden niet restrictief kunnen worden beschouwd als louter aangelegenheden van de Commissie voor Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden maar bekeken moeten worden als aangelegenheden van intern beleid met een Europese dimensie.

Intussen hebben de parlementen van de lidstaten via diverse verdragen op een aantal beleidsdomeinen hun soevereiniteit aan de Europese Unie overgedragen, maar dat betekent niet dat Vlaanderen het beleidsvormingsproces niet zou kunnen bijsturen of beïnvloeden. Dat gebeurt via de Raad van Ministers maar ook rechtstreeks via het Vlaams Parlement zelf. De burgers zijn – dixit professor Koen Lenaerts – in een dubbele hoedanigheid vertegenwoordigd: op een directe manier via het Europees Parlement en op een indirecte manier, waarbij bijvoorbeeld het Vlaams Parlement de handelingen van de Vlaamse overheid in die supranationale EU-structuur controleert. De bevoegdheid van de nationale parlementen van de lidstaten bij de totstandkoming en beïnvloeding van EU-recht en -beleid wordt geregeld en versterkt via het Verdrag van Lissabon en de bijbehorende protocollen. Sinds 2006 zendt de Europese Commissie alle wetgevingsvoorstellen, groen-

boeken, witboeken, mededelingen en het belangrijke jaarlijkse wetgevingsprogramma naar de nationale parlementen, waarna de lidstaten dan adviezen kunnen geven. Karin Brouwers moet tot haar spijt vaststellen dat er in de meeste vakcommissies onvoldoende of zelfs geen aandacht geweest is voor dat jaarlijkse wetgevingsprogramma. Nochtans is het belangrijk dat ze adviezen geven, omdat die meer en meer beginnen door te wegen in de wetsvoorstellen van de Europese Commissie.

Daarnaast voorziet de EU in het zogenaamde subsidiariteitsbeginsel, waarbij parlementen van de lidstaten kunnen nagaan of de Europese Unie zich niet op een domein begeeft dat niet onder haar exclusieve bevoegdheid valt. De Europese Unie kan alleen optreden als de doelstellingen niet voldoende door de lidstaten op nationaal, regionaal of zelfs lokaal niveau kunnen worden verwezenlijkt. Nationale parlementen, en in België – conform verklaring 51 van het Koninkrijk België bij het Verdrag van Lissabon – ook de deelstaatparlementen, kunnen binnen een – al bij al erg korte – termijn van acht weken vanaf de datum van toezending van een ontwerp van wetgeving een gemotiveerd advies zenden om te motiveren waarom het ontwerp niet strookt met het subsidiariteitsbeginsel. Uit de praktijk blijkt dat die onderzoeksperiode, die zelfs niet geschorst wordt tijdens een parlementair recess, bijzonder kort is, waardoor een parlement er alle baat bij heeft om al in de voorbereidende fase van een wetgevend initiatief het nodige onderzoek te doen. Parlementen, en zeker regionale parlementen, kunnen ook via het Europees Comité van de Regio's, waarin Vlaanderen ook vertegenwoordigers heeft, of het Europees Economisch en Sociaal Comité advies uitbrengen over de EU-wetgeving. Om dat allemaal goed te kunnen opvolgen bestaat er een digitaal systeem, Inter-Parliamentary EU information eXchange, of IPEX, zodat een goede en actuele informatie-uitwisseling tussen nationale parlementen van de Europese Unie over de uitvoering van de subsidiariteitstoets mogelijk wordt. Tot slot kunnen parlementen ook in debat gaan met de eigen ministers die deelnemen aan Europese vergaderingen, wat sporadisch gebeurt. In België worden parlementen, en dus ook het Vlaams Parlement, echter de jure uitgesloten van het interne coördinatieproces, dat uitsluitend door de regeringen en de administraties wordt gevoerd. Daar krijgen ze absoluut geen toegang toe.

Sinds 2006 hebben parlementen ook nog een bijkomende mogelijkheid om over Europese voorstellen te corresponderen met de Europese Commissie, wat Vlaanderen al gedaan heeft. Dat wordt de politieke dialoog of de 'subsidiariteitstoets light' genoemd. Zo kunnen parlementen vragen stellen en opinies geven en in verschillende stadia van behandeling van een voorstel invloed uitoefenen op de Europese Commissie.

Karin Brouwers concludeert dat er dus wel degelijk een reeks mogelijkheden bestaan om op het hele Europese wetgevingsproces te wegen, maar dat uit eerder wetenschappelijk onderzoek en uit de eerder vermelde Senaatshoorzittingen een geringe betrokkenheid van onze parlementen bleek. Op federaal niveau bestaat er wel een adviescomité, het Federaal Adviescomité voor de Europese Aangelegenheden, maar dat werkt eerder informatief (de eerste minister brieft het parlement voor en na Europese Raden) en niet standpuntbepalend, en het keurt bijvoorbeeld ook geen resoluties goed. Op Vlaams niveau krijgt de Commissie voor Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden geregeld een gedegen verslag van de Europese Raden. Die verslagen worden vrij goed opgevolgd en zijn zeer interessant. Ook het jaarprogramma kan worden besproken, maar ook dat blijft vooral informatief.

Het lid gaat vervolgens in op wat er fout loopt als het gaat over het wegen op het besluitvormingsproces, ondanks de vele mogelijkheden die geboden worden. Er kan niet ontkend worden dat de Europese Unie sinds het Verdrag van Maastricht, en zeker vanaf het Verdrag van Lissabon, de regionale dimensie erkend heeft en

zelfs opneemt in de werking, maar er zijn nog verbeterpunten mogelijk in de instrumenten die het EU-recht toekent aan de regio's en hun parlementen, dus ook aan het Vlaams Parlement.

Aan de andere kant is de indiener van oordeel dat zowel de Vlaamse Regering als het Vlaams Parlement hun werking op dit vlak kunnen versterken en optimaliseren. Bij nog te veel vakcommissies leeft het idee dat Europese wetgevende initiatieven uitsluitend een taak zijn voor de Commissie voor Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden en dat het Vlaams Parlement amper kan wegen op het besluitvormingsproces van de Vlaamse Regering, die daarvoor bevoegd is. Debet daaraan is volgens haar vooral dat de informatiedoorstroming mank loopt, en dan gaat het niet zozeer over de informatiegaring zelf maar wel over het ontbreken van de nodige toelichting erbij vanwege de EU. Bovendien ontbreekt ook de nodige reflex om elk Europees wetgevend initiatief vanaf de voorbereidingsfase nauw op te volgen. Nieuwe Europese voorstellen worden in opdracht van de parlementsvoorzitter aan de voorzitters van alle commissies bezorgd, maar in de regeling van de werkzaamheden wordt er niet echt aandacht aan besteed. De facto is er dan ook geen betrokkenheid van andere commissieleden.

Vervolgens licht Karin Brouwers het Nederlandse systeem toe, dat volgens haar een goed voorbeeld is. In Nederland is de samenwerking tussen parlement en regering formeel geregeld, waarbij uitgegaan wordt van het principe dat hoe eerder men actief betrokken is, hoe meer invloed men kan hebben. In de Tweede Kamer is er een vaste Kamercommissie die toekijkt op het tijdig verschijnen van het regeringsstandpunt bij nieuwe relevante Europese voorstellen. Ze geeft daarbij, als het nodig is, procedureel advies aan de andere Tweede Kamercommissies over de behandeling van die voorstellen. Het regeringsstandpunt verschijnt in de vorm van een BNC-fiche (Beoordeling van Nieuwe Commissievoorstellen), iets wat in België ontbreekt. De afspraak is dan dat de regering bij belangrijke nieuwe Europese voorstellen binnen zes weken na hun publicatie een fiche naar de Tweede Kamer stuurt. In de BNC-fiche staat een korte beschrijving van de inhoud, de doelstelling van het voorstel, de verdere behandeling, de administratieve en budgettaire gevolgen voor Nederland en de Nederlandse inzet in de onderhandelingen. Ook wordt er beoordeeld of de EU wel actie mag ondernemen op het betreffende terrein – dat is de controle van de rechtsbasis en of het het juiste niveau is om actie te ondernemen, volgens het subsidiariteitsbeginsel – en of de voorgestelde acties nodig zijn om het doel te bereiken en in verhouding staan tot het probleem – dat gaat dan over de hele proportionaliteit. Zo nodig kan de Tweede Kamer zich ook nog met een motie plenair uitspreken over de Nederlandse inzet. Die manier van werken zorgt er wel voor dat de parlementsleden zich bewust worden van de in onderhandeling zijnde EU-voorstellen.

De Nederlandse Eerste Kamer heeft al sinds 1970 een lange traditie in het proactief monitoren van Europese regelgeving en in het controleren van het beleid. Naarmate de bevoegdheid van de Europese Unie toenam, evolueerde ook de werking hierrond in de Eerste Kamer. Sinds 2009 focust deze instelling zich op een integrale politieke toets van de Europese voorstellen. Op basis van het Europese werkprogramma wordt door de leden van de Eerste Kamer een prioriteitenlijst opgesteld, waarbij niet op voorhand wordt bepaald welke procedure of welk instrument ingezet zal worden. Dat past ook goed in het idee van een integrale benadering door de vakcommissie. Zodra een voorstel uit de prioriteitenlijst gepubliceerd wordt, wordt het automatisch geagendeerd in de betreffende vakcommissie, waarbij bepaald wordt op welke wijze het verder behandeld wordt en welk instrument gebruikt zal worden: overleg met de regering, overleg met de Europese instellingen of het indienen van een gemotiveerd subsidiariteitsadvies, waarvoor de termijn acht weken is. Dat alles gaat volgens Karin Brouwers zeer vlot. Ten slotte kunnen ook punten uit de wekelijkse lijst van nieuw gepubliceerde Commissievoorstellen geagendeerd worden voor behandeling.

Ook Vlaanderen kan een signaal geven of er al dan niet Europees wetgevend initiatief zou moeten komen en kan zich uitspreken over de inhoud ervan, en dat op diverse wijze. Volgens de indiener wordt daar echter onvoldoende van gebruikgemaakt. Daarom wil de cd&v-fractie met deze conceptnota een aantal voorstellen inschrijven, zodat zowel het Vlaams Parlement als de Vlaamse Regering meer kunnen wegen op de totstandkoming van de Europese besluitvorming, zodat gevoeligheden die later kunnen ontstaan bij de uitvoering van de Europese wetgeving tijdig kenbaar worden gemaakt.

Vervolgens gaat Karin Brouwers in op de specifieke voorstellen ter verbetering van de betrokkenheid van het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering. De cd&v-fractie wil de bestaande instrumenten die gericht zijn op de ondersteuning van de EU-werking van het Vlaams Parlement en haar leden versterken, vooral met het oog op een meer actieve toepassing van de subsidiariteitstoets. Haar fractie wil de informatievoorziening over Europa die al in het parlement bestaat, meer proactief organiseren en toegankelijker maken via de website. De versterking van de instrumenten moet ervoor zorgen dat de betrokkenheid van het Vlaams Parlement zich zo vroeg mogelijk in het traject van Europese beleidsontwikkelingen situeert. Het jaarlijkse wetgevingsprogramma van de Europese Commissie moet daarbij een aanknopingspunt zijn, evenals groenboeken, witboeken en mededelingen van de Commissie. Verder benadrukt Karin Brouwers dat Europa een zaak is van alle commissies. Dat betekent dat informatie over Europese initiatieven en voorgenomen regelgeving en de implicaties ervan op een systematische manier moet worden opgevolgd.

De indiener beseft dat het onmogelijk is om alles op te volgen en stelt voor om, naar Nederlands voorbeeld, prioriteiten te bepalen. Daarom moet er vooreerst een Europese werkwijze worden ontwikkeld die de volgende elementen omvat: naar analogie met het systeem van de Nederlandse Eerste Kamer zou op de website van het Vlaams Parlement een zogenaamde Europapoort kunnen worden ontwikkeld, waar gebruikers op een overzichtelijke manier alle informatie over Europese dossiers kunnen terugvinden die van belang zijn voor het Vlaams Parlement, in de zin van het vaststellen van prioriteiten en in de zin van mogelijke behandeling van die dossiers door het parlement zelf. Daarom moeten er voor alle Europese voorstellen die het Vlaams Parlement in behandeling neemt, digitale dossiers gemaakt worden, inclusief de nota's van de door de Vlaamse Regering op te richten Impact Assessment Eenheid die de BNC-nota's gaat maken en die ook de cumulatieve impact van de nieuwe Europese voorstellen voor Vlaanderen zal berekenen. Volgens de spreker is het duidelijk dat het Vlaams Parlement in dat verband de eigen informatievoorziening over Europese regelgeving zal moeten versterken en daartoe de nodige afspraken zal moeten maken met de Vlaamse Regering en de Vlaamse vertegenwoordiging bij de Europese Unie.

Een tweede voorstel uit de conceptnota is het vastleggen van een selectieprocedure door het Vlaams Parlement voor een soort Europees werkprogramma van het Vlaams Parlement, met de belangrijkste prioriteiten, waarbij de diverse vakcommissies de voor hen belangrijkste voorstellen uit dat jaarlijks werkprogramma kiezen. Dat kan gaan over ontwerpen van verordeningen, richtlijnen en besluiten, maar ook mededelingen, witboeken en zo verder. Die procedure moet het mogelijk maken dat, zodra de Europese Commissie een voorstel publiceert dat voorkomt in het Europees werkprogramma van het Vlaams Parlement, dat ook op de agenda van die betrokken vakcommissie wordt geplaatst. De procedure biedt de mogelijkheid om alle prioritaire voorstellen van de Europese Commissie grondig en onmiddellijk te onderzoeken en het regelgevingsproces op te volgen. Op vraag van de bevoegde commissievoorzitter of ondervoorzitter of op verzoek van een of meerdere vertegenwoordigers die bijvoorbeeld in het Comité van de Regio's zetelen voor het Vlaams Parlement, kunnen ook rapporten of aanbevelingen van dat

orgaan worden besproken in de bevoegde vakcommissie, zodat de Vlaamse aandachtspunten ook mee deel kunnen uitmaken van die rapporten en aanbevelingen.

Een derde punt is het idee om bij elke vakcommissie een parlementslid aan te duiden dat de functie van europromotor vervult. Volgens Karin Brouwers zou dat het best de voorzitter of een ondervoorzitter zijn, die voor de commissie de wetgevende voorstellen en andere documenten van de Europese Commissie opvolgt en daarover bij de regeling van de werkzaamheden ook rapporteert aan de vakcommissie.

Een ander voorstel is de samenwerking met de parlementen van andere regio's in de Europese Unie, en uiteraard ook in België, die gelijklopende belangen zouden kunnen hebben. Volgens de indiener moet daarnaast ook meer gebruik worden gemaakt van de opportuniteiten die de IPEX-website biedt voor de uitwisseling van EU-gerelateerde informatie tussen parlementen, omdat ze een interessante informatiebron is over hoe andere (regionale) parlementen omgaan met Europese initiatieven.

Deze verschillende voorstellen vergen in se alleen een interne aanpassing van het reglement. Verder zal voor de daadwerkelijke organisatie ambtelijke ondersteuning nodig zijn en zullen ook de fracties en de individuele parlementsliden hun steentje moeten bijdragen.

Vervolgens heeft Karin Brouwers ook een aantal aanbevelingen voor de Vlaamse Regering, die volgens haar een nog belangrijker rol kan spelen in het Europese besluitvormingsproces. Ten eerste moet de Vlaamse Regering voorafgaand aan en na aankondiging van nieuwe wetgevende Europese initiatieven al via de geijkte kanalen de Vlaamse belangen kenbaar maken. Bovendien is het aangewezen dat de Vlaamse Regering in gezamenlijk overleg met de federale overheid en de andere deelstaten de Vlaamse belangen laat opnemen in het Belgische standpunt, zodat het land ze op de Europese agenda sterker kan doorduwen en tijdens het Europese besluitvormingsproces beter kan verdedigen.

De cd&v-fractie meent, ten tweede, dat het ook goed zou zijn mocht de Vlaamse Regering zelf geen eigen wetgevende initiatieven beginnen te nemen op het moment dat de Europese Unie al aan een gelijkaardig wetgevend initiatief werkt. Een veelheid aan regels zou immers alleen maar verwarring veroorzaken, terwijl op deze manier tegelijk ook een gelijk speelveld voor elke lidstaat binnen de Europese Unie wordt gevrijwaard.

Een derde aanbeveling is dat de Vlaamse Regering ook zou moeten gebruikmaken van de mogelijkheden die de Europese Unie biedt om geregeld deel te nemen aan de openbare raadplegingen over Europese wetgevende initiatieven. Op die manier versterkt ze de betrokkenheid van relevante stakeholders en krijgt de Vlaamse Regering een beter inzicht in de gevolgen van de voorhanden zijnde regelgeving.

Een volgende aanbeveling is het werk maken van de oprichting van een Impact Assessment Eenheid naar Nederlandse model, die belast wordt met de opmaak van de BNC-fiches en die dus de cumulatieve impact van nieuwe Europese voorstellen op Vlaanderen berekent, waardoor Vlaanderen een onderbouwd standpunt kan innemen voor de definitieve totstandkoming van een wetgevend initiatief.

Verder vraagt de cd&v-fractie dat de Vlaamse Regering het Vlaams Parlement, en in casu de vakcommissies, voldoende zou informeren zowel voor als na een Raad van Ministers, wat de betrokkenheid moet verhogen. Ze vindt het bovendien aangewezen om in de beleidsverklaringen en de beleidsnota's van alle vakministers een rubriek te wijden aan de naleving van de Europese verplichtingen, de eventuele problemen die zich daarbij voordoen en de nieuwe uitdagingen die zich vanuit

het Europees niveau aandienen. Tegelijkertijd is het noodzakelijk om de totstandkoming van en de communicatie over een Vlaams standpunt met betrekking tot Europese regelgeving transparanter te maken.

Een belangrijke vaststelling is ook dat België zich in het Europese besluitvormingsproces meermaals moet onthouden bij gebrek aan een intern standpunt binnen België. Daarom vindt haar fractie het noodzakelijk om een duidelijk en gezamenlijk standpunt in te nemen, waarbij de interministeriële conferentie wordt bijeengeroepen op het moment dat er op het niveau van de DGE geen standpunt kon worden ingenomen. Op die manier kan worden vermeden dat België zich moet onthouden en blijft het idee van consensus intact.

Bovendien zou de Vlaamse Regering op het moment dat er een Belgisch standpunt werd vastgelegd ook moeten pleiten voor een structureel overleg op politiek niveau met gelijkgezinde landen en of regio's voor elke raadszitting. Op die wijze kan Vlaanderen meer steun vinden voor zijn standpunten en zijn belangen beter verdedigen op Europees niveau.

Een volgende opdracht voor de Vlaamse Regering bestaat erin alles in het werk te stellen om de Europese richtlijnen tijdig om te zetten. Vlaanderen doet daarvoor de laatste jaren bijzonder grote inspanningen, maar andere Belgische regio's hebben meer achterstand. De Vlaamse Regering moet er ook op toezien dat dat zo homogeen mogelijk gebeurt in elke regio van het land, zodat er een intra-Belgisch level playing field blijft bestaan voor bijvoorbeeld ondernemingen. Er moet worden vermeden dat ze in Brussel, Wallonië en Vlaanderen een andere omzetting krijgen van Europese richtlijnen. Dat impliceert ook dat bij de implementatie van de Europese richtlijnen niet ruimer of strenger gehandeld wordt dan wat bepaald is. De spreker wijst erop dat dit 'no gold-plating'-principe ook in het huidige regeerakkoord is ingeschreven. Op die manier kan Vlaanderen strengere regels en administratieve verplichtingen dan elders in de Europese Unie, die het Vlaamse concurrentievermogen verzwakken, vermijden. Ten slotte is het ook van belang om op geregelde basis de bestaande Europese wetgeving te evalueren, zodat Vlaanderen bij een mogelijke herziening van die wetgeving adequaat en snel kan reageren.

Verder is de cd&v-fractie van mening dat er in elke toekomstige Vlaamse Regering een lid moet worden aangesteld dat bevoegd is voor de coördinatie van de Europese zaken en de naleving van de Europese verplichtingen, zonder dat dit afbreuk doet aan de verantwoordelijkheid van elke vakminister.

Karin Brouwers is vervolgens van mening dat de Vlaamse Regering op grond van de wijzigingen op institutioneel vlak van de voorbije decennia in België, moet blijven aandringen op een actualisering van het samenwerkingsakkoord van 8 maart 1994 tussen de Federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten met betrekking tot de vertegenwoordiging van het Koninkrijk België in de Ministerraad van de Europese Unie.

Tot slot hoopt ze dat met de concrete voorstellen en aanbevelingen uit de conceptnota, die aangevuld mogen worden vanuit de andere fracties, Vlaanderen een actievere rol in het Europese besluitvormingsproces kan spelen. Ze is ervan overtuigd dat Vlaanderen dit, net zoals Nederland en andere lidstaten, kan realiseren. Voor de verdere afhandeling van de conceptnota rekent ze op de wijsheid van de commissie. Ze wijst erop dat ook VLEVA bereid is om hierrond samen te werken. De nota die ze van het agentschap ontving, en die ze via een addendum wil toevoegen aan het verslag, bevat volgens haar al bijkomende interessante inzichten. Wat de werking van het parlement en zijn afspraken met de regering betreft, merkt ze ten slotte op dat dit gezien de nakende verkiezingen een zaak zal zijn voor de volgende

verkozenen, maar dat de voorliggende conceptnota alvast de nodige inspiratie kan opleveren.

2. Bespreking

Emmily Talpe stelt dat de conceptnota met de concrete voorstellen heel wat voer voor debat bevat, waar goed over moet worden nagedacht. Een en ander zal dus allicht in de volgende legislatuur zijn voortzetting moeten krijgen. De Open Vld-fractie deelt de bezorgdheid over de passiviteit ten aanzien van de Europese Unie en het ontbreken van een EU-reflex, waardoor soms achter de feiten aan wordt gelopen. Dat zou volgens de spreker kunnen worden vermeden door een efficiëntere organisatie met, onder andere, een betere debriefing door de vakministers.

De spreker kan zich niet vinden in het idee om in iedere commissie een parlementariër aan te duiden die de Europese zaken op zich neemt en vindt het beter om dat over te laten aan een meer neutraal en coördinerend iemand. In heel wat van de andere voorstellen kan haar fractie zich wel vinden. Ze merkt daarbij op dat een aantal voorstellen herhaald worden die eigenlijk al lopende zijn maar vindt het goed dat erop gehamerd wordt. Ze is ook tevreden dat Karin Brouwers geweest heeft op de eventuele samenwerking met VLEVA en kijkt uit naar de nota. Ze vindt het goed dat in de conceptnota voorgesteld wordt dat Vlaanderen zelf geen eigen wetgevende initiatieven zal nemen als er op dat moment al iets lopende is op Europees niveau. Ze is absoluut voorstander van efficiëntie, transparantie en open communicatie. Ze stelt dat ze het gevoel van Europees burgerschap in Vlaanderen mist en wil met de Open Vld-fractie helpen om dat te realiseren en is bereid verder met de conceptnota aan de slag te gaan.

Philippe Muyters vindt de conceptnota en de doelstelling ervan zeer juist. Meer wegen op wat er in Europa gebeurt is zonder meer zinvol. De eerste moeilijkheid daarbij is volgens hem echter de passieve opstelling – de onthouding – waartoe België vaak verplicht wordt. Hij vreest dat dit het meest essentiële punt in het debat is. Zelfs voor materies waarvoor het de uitsluitende bevoegdheid heeft, kan Vlaanderen niet wegen op Europa omdat er geen Belgisch standpunt is. Het in de conceptnota vervatte voorstel om daarvoor de IMC bijeen te roepen, lijkt hem niet echt zinvol. Dat kan vandaag ook al en elke regio kan agenderen op de IMC. Maar die IMC heeft in belangrijke zaken zelden tot een oplossing geleid. Volgens Philippe Muyters wordt Vlaanderen, dat toch de grootste en belangrijkste regio is, daar zelfs vaak in een hoek gezet als de regio die niet meedoet met de rest. Op die manier zou het dan zelfs kunnen worden gedwongen om een aantal standpunten in te nemen. Philippe Muyters vindt dat de enig juiste weg gelegen is in de herziening van de samenwerkingsakkoorden. Dat voor hem belangrijke punt waar alles mee staat of valt, komt te weinig aan bod in de conceptnota.

Hij is het ermee eens dat er onvoldoende EU-reflex is, wat ook blijkt uit het aantal aanwezigen op de toelichting van deze conceptnota of op de verslagmomenten over de Europese Raad met Matthias De Moor, de Vlaamse vertegenwoordiger bij de EU. De aanwezigheid is daar vaak bedroevend laag. Volgens de spreker is dat een zaak voor de eigen fractiewerking en moet dus elke fractie voor zichzelf bepalen of ze dat belangrijk vindt.

Philippe Muyters kan zich wel vinden in het voorstel om coalities te zoeken met andere regio's. Zijn ervaring heeft hem geleerd dat dat het best informeel ('in de wandelgangen') gebeurt. Die contacten moeten worden opgebouwd op een spontane manier, wat de nodige tijd vraagt en doorgaans slechts op langere termijn rendeert, waardoor het niet zo gemakkelijk is.

Verder stelt hij vast dat een aantal voorstellen aan het adres van het Vlaams Parlement, zoals de BNC-fiches en de impactanalyses van de EU-regelgeving, in het

verleden al bekeken zijn door het Uitgebreid Bureau en niet aanvaard zijn omdat ze onrealistisch of onbetaalbaar waren.

Het voorstel van de europromotoren vindt hij, net zoals Emmily Talpe, geen goed idee, omdat die dan veel werk zullen moeten steken in iets waar de meeste volksvertegenwoordigers weinig mee doen. Hij wijst erop dat ook op het federale vlak met europromotoren gewerkt is, zonder veel resultaat.

Hij concludeert dat de conceptnota voer voor debat kan zijn bij de nieuwe regeringsonderhandelingen. En hij herhaalt tot slot zijn oproep voor een nieuw samenwerkingsakkoord met een veel duidelijkere omschrijving van de bevoegdheden. Dat zou na de Europese verkiezingen van juni 2024 verder moeten worden verderdigd. Vlaanderen zou, zonder hiërarchie met het federale niveau – die hij nu wel bespeurt in de IMC – meer rechtstreekse lijnen moeten hebben met het Europese niveau en zo zijn eigen standpunten moeten kunnen bepalen en zijn eigen belangen behartigen.

Johan Deckmyn stelt dat het Vlaams Belang als eurosceptische partij geen voorstander is van een supranationale structuur zoals die van de Europese Unie in haar huidige vorm. Toch vindt de partij dit een interessante conceptnota, omdat men erin pleit voor meer greep vanuit Vlaanderen op het Europese besluitvormingsproces.

Hij vindt het pijnlijk te moeten vaststellen dat Vlaanderen, dat goed is voor 60 procent van de bevolking, 70 procent van de economie en meer dan 80 procent van de export, in de huidige gang van zaken niet kan wegen op sommige Belgische standpunten in Europa omdat het gehinderd wordt door andere entiteiten in het land. Een Vlaams gedragen standpunt moet volgens hem hoe dan ook doorgang vinden naar Europa, en dat is nu niet het geval. Die situatie leidt dan inderdaad soms tot Belgische onthoudingen op Europees niveau. Toch vindt hij in de conceptnota geen oplossing voor deze problematiek terug. Sinds het Verdrag van Lissabon zijn de rechten van de nationale parlementen verankerd via onder meer het subsidiariteits- en evenredigheidsbeginsel en -mechanisme, en in verklaring nr. 51 van het Koninkrijk België bij het Verdrag van Lissabon wordt Vlaanderen, en in het bijzonder het Vlaams Parlement, gelijkgeschakeld met het federale parlement en alle andere parlementen in het land. Maar van dit belangrijke gegeven wordt er te weinig gebruikgemaakt.

In de conceptnota valt te lezen dat het Vlaams Parlement zich nog onvoldoende aangepast heeft aan de nieuwe rol, wat hij een pijnlijke vaststelling vindt, aangezien de ondertekening van het Verdrag van Lissabon al dateert van 13 december 2007. In het verlengde van die vaststelling maakt Johan Deckmyn van de gelegenheid gebruik om nogmaals zijn grote ontgoocheling te laten blijken dat er qua hervorming van de samenwerkingsakkoorden van 1994 geen enkele vooruitgang geboekt is. Hij merkt op dat dit wel in het beleidsakkoord van de meerderheid stond, net zoals op het einde in de conceptnota, maar dat is wat hem betreft niet meer dan een schaamlapje. Dertig jaar stilstand kan men niet goedmaken met een conceptnota over een aantal verwante dossiers.

Volgens de spreker is het toch wel de verdienste van de conceptnota dat erop gewezen wordt dat door verklaring nr. 51 bij het Verdrag van Lissabon het Vlaams Parlement een belangrijke bijkomende verantwoordelijkheid en een nieuwe rol op het vlak van het toetsen van de subsidiariteit heeft. Verder wordt in de nota vermeld dat alle mogelijke vormen van vertegenwoordiging zo veel mogelijk moeten worden benut. Hij verneemt graag van de initiatiefnemers in hoeverre zij Vlaanderen (alleen) via de Senaat in de internationale organisaties vertegenwoordigd willen zien. Vinden zij dat een goede zaak? Hij vindt het belangrijk om daarover van gedachten te wisselen. Volgens hem is het een manco dat de rol van de Senaat –

in se toch een federale structuur – in de conceptnota onderbelicht blijft. Hoe zien de initiatiefnemers de internationale vertegenwoordiging van Vlaanderen buiten de Senaat om? Hij zou die vraag in het verdere debat ook graag door andere mensen beantwoord willen zien en hoopt op nieuwe ideeën die zorgen voor meer internationale zeggenschap voor Vlaanderen.

Johan Deckmyn neemt akte van de verwijzing naar de manier van werken in Nederland. Hij vindt dat voorbeeld interessant, maar meent dat het meer uitleg, meer onderzoek en een verder debat verdient.

In de nota leest hij ook dat de diverse Belgische parlementen bijna niets bijdragen tot het legitimatieproces van de Europese Unie. Als eurosceptisch persoon stelt hij zich de vraag wat de initiatiefnemers van de conceptnota precies voor ogen hebben. Hoe en waarom willen ze het legitimatieproces van de EU bevorderen? Hoeveel impact willen ze Europa laten hebben op de dagelijkse beslommeringen? Dat is voor een deel een politieke discussie waarover de meningen van elke partij en zelfs binnen elke partij verdeeld zijn. De conceptnota kan er, volgens hem, toe aanzetten om daar op een meer open manier over te discussiëren.

Ook Johan Deckmyn is geen voorstander van europromotoren. Hij verneemt graag vanwaar het idee komt en hoe de initiatiefnemers dat zien.

In tegenstelling tot Emmily Talpe is hij het niet eens met het voorstel om de Vlaamse Regering geen eigen wetgevende initiatieven te laten nemen op het moment dat de Europese Unie een gelijkaardig wetgevend initiatief zou hebben. Ten eerste staat dat haaks staat op de wens van de indieners van de conceptnota zelf over de subsidiariteitsregels. Hij vindt het logisch dat Vlaanderen zelf kan beslissen wat het doet. De conceptnota stelt zo zelf de subsidiariteit in vraag, wat een inherente contradictie is, aldus de spreker. Ten tweede blokkeert dat ook het engagement van Vlaanderen voor initiatieven waarbij de EU op de rem zou kunnen gaan staan. Hij wil hier graag het debat verder over voeren.

Tot slot noemt hij het cynisch dat men in de conceptnota stelt dat de Vlaamse Regering en elke toekomstige Vlaamse Regering een lid moet blijven hebben dat bevoegd is voor de coördinatie van de Europese zaken, als er vastgesteld wordt dat de eigen Vlaamse vertegenwoordiger bij de EU op regelmatige basis fysiek uitgesloten blijft van Europese Raden. Dat vormt voor het lid een blijvende bron van zorg en ergernis, die meteen ook aantoont dat men best geen al te hooggespannen verwachtingen koestert.

Johan Deckmyn besluit dat hij wat hier voorligt een goed initiatief vindt, omdat het op zijn minst de kans geeft om over het onderwerp vrij en open te praten, maar is ervan overtuigd dat eerst de interne huishouding op orde moet worden gezet. Hij verwijst daarbij nogmaals uitdrukkelijk naar de samenwerkingsakkoorden van 1994. Wat dat betreft heeft het Vlaamse beleid duidelijk gefaald. Daar verandert deze conceptnota niets aan. Hij bedankt de initiatiefnemers en staat open voor een verder debat, eventueel met input van VLEVA.

Ook *Karl Vanlouwe* bedankt Karin Brouwers voor de conceptnota, die een paar heel concrete aanzetten en voorstellen bevat. Hij sluit zich volledig aan bij het standpunt van Philippe Muyters en vindt dat alles inderdaad staat of valt met de herziening van de samenwerkingsakkoorden, waarna kan worden gegaan naar een deblokkering op verschillende punten. Hij doet een oproep aan de partijgenoten, ook van Karin Brouwers, om de druk op het federale niveau te verhogen en dat te laten inzien dat de samenwerkingsakkoorden niet in overstemming zijn met de Grondwet en ook niet met de verdragen van de Europese Unie. Op Vlaams niveau is er een grote meerderheid voor die herziening. De spreker betreurt in dat verband dat Vooruit afwezig is en eerder al heeft tegengestemd in deze kwestie.

Karin Brouwers bedankt de aanwezige fracties voor hun insteek en de appreciatie, zowel positief als negatief, van de conceptnota. Ze is niet overtuigd van het feit dat alles staat of valt met de herziening van de samenwerkingsakkoorden en stelt dat de andere voorstellen in de nota wel uitvoerbaar zijn voor een volgend parlement en volgende regering. Volgens haar kan Vlaanderen, en dan met name dit Vlaams Parlement, het organisatorische aspect, waar ook Emmily Talpe naar verwees, zelf onder handen nemen en staat dat los van de herziening van die akkoorden. Een deblokking van dat dossier ligt in federale handen, maar ook cd&v staat daar volledig achter.

Het lid stelt verder vast dat de meeste commissieleden niet echt kandidaat zijn om europromotor te worden of er een aan te duiden. Dat is trouwens ook niet het belangrijkste voorstel uit de conceptnota, en het, toch wel interessante, idee moet zeker niet worden opgelegd aan de vakcommissies.

Wat de BNC-fiches uit het Nederlandse voorbeeld betreft, vraagt ze zich af waarom Vlaanderen zoiets niet zou kunnen realiseren. Ze benadrukt dat dit niet onbetaalbaar of onhaalbaar hoeft te zijn voor het Vlaams Parlement, want de fiches worden aangeleverd door de diplomatieke vertegenwoordiging, de administratie en de regering en zijn eerder beknopt. De spreker suggereert om aan de Nederlandse collega's te vragen hoe dat precies werkt.

Cathy Coudyser pikt hierop in en bevestigt dat Nederland dit systeem gebruikt voor alles wat de Nederlandse Regering en de Nederlandse Tweede Kamer in relatie tot Europa aanbelangt.

Karin Brouwers stelt dat het daar mogelijk over een algemeen systeem gaat en stelt voor dat Vlaanderen zou werken met fiches van Europese prioriteiten voor Vlaanderen (zoals natuur en landbouw) die gepuurd kunnen worden uit het jaarlijkse werkprogramma van de Europese Commissie. Ze haalt ook een voorbeeld aan uit de commissie Media, waar aan het begin van deze zittingsperiode de attaché en een vertegenwoordiger bij de Europese Unie de omzetting van de Media-richtlijn kwamen toelichten nog voor de richtlijn zelf er was. Dat was zeer nuttig voor de verdere opvolging van dat dossier. Hoe dan ook is het aangewezen om in Nederland wat meer duiding te vragen over die BNC-fiches.

Cathy Coudyser zegt dat DKBUZA daarin nu al een rol speelt en eventueel nog meer kan spelen. Het departement geeft op vraag de laatste stand van zaken, zoals over Noordrijn-Westfalen, de Einsteintelecoop en andere lopende zaken.

Karin Brouwers pleit voor meer systematiek, die nu ontbreekt waardoor bepaalde thema's waarin de volksvertegenwoordigers – al dan niet terecht – minder geïnteresseerd zijn, onderbelicht blijven.

Cathy Coudyser stelt voor om meer te kijken naar de interesses van de parlementsleden zelf en het bewustzijn over het belang van de Europese regelgeving te verhogen vanuit de vakcommissies. Ze haalt in dat verband de Commissie voor Landbouw en Visserij aan, waar het uit de aard heel vaak over Europees beleid en Europese regelgeving gaat. Zowat om de drie maanden gaat daar dan ook een debriefing door met de betrokken Vlaamse attachés bij de EU. Maar informatiedeling is natuurlijk maar één kant van de medaille. Het parlement en zijn leden moeten daar dan ook nog iets mee doen.

Karin Brouwers stipt nogmaals aan dat de moeilijkheid ligt in de informatieoverdracht. Het document met de lijst van de initiatieven van de Europese Commissie zegt niet echt waar ze over gaan. Ze is van mening dat de BNC-fiches, hoe beknopt ook, met de impactevaluatie van de Europese regelgeving op Vlaanderen een

essentiële bijdrage kunnen leveren. Per commissie kan dan worden beslist om er al dan niet mee verder te gaan.

Philippe Muyters herhaalt dat Matthias De Moor hier sowieso op regelmatige basis toelichting komt geven, terwijl het ook bekend is wat er op Europees niveau allemaal op de agenda heeft gestaan. Op het partijbestuur van de N-VA zijn er ook Europese vertegenwoordigers die regelmatig aangeven wat er gaande is bij de Europese Commissie. Als voorbeeld daarvan haalt hij de kwestie van de toekomstige begrotingsregels aan. Hij is dan ook van oordeel dat de verantwoordelijkheid en het initiatief om zich te informeren bij de parlementsleden en de partijen liggen. Hij wijst er nogmaals op dat er hier ondertussen nog maar drie partijen aanwezig zijn bij de toelichting van deze conceptnota, en dat dan nog met een kleine vertegenwoordiging. Hij stelt voor dat, als iedereen het belangrijk vindt om te wegen op de Europese regelgeving, nota's zoals die van VLEVA kunnen worden opgevraagd, zodat de bundeling ervan in een addendum bij het verslag van deze bespreking kan meegegeven worden aan de opvolgers in de volgende zittingsperiode. Persoonlijk ziet hij de zin er niet van in om hierover tijdens deze zittingsperiode nog hoorzittingen te organiseren. Een zo ruim mogelijke informatie- en documentatiebundel nalaten voor eventueel gebruik in de volgende zittingsperiode is volgens hem het maximaal haalbare.

Johan Deckmyn sluit zich voor een groot deel aan bij Philippe Muyters. Hij herhaalt dat hij heel eurokritisch en zelfs eurosceptisch is, maar dat dat niet wegneemt dat hij bijzonder geïnteresseerd is in wat Europa aan het doen is. Ongeacht de basishouding die men heeft ten opzichte van Europa, is het immers zo dat Europa wel degelijk impact heeft op ieder van ons. Hij is van mening dat iedereen zijn verantwoordelijk heeft, maar stelt vast dat Europa zelfs voor de parlementsleden, net zoals voor de gewone man in de straat, een ver-van-mijn-bedshow is en dat niet alle informatie systematisch doorstroomt. Hij is er voorstander van dat elk parlements lid een korte nota of fiche krijgt met de prioritaire Europese zaken, zonder dat dat onnodige werkoverlast creëert.

Philippe Muyters voegt als kritische noot toe dat zelfs wanneer een parlements lid goed geïnformeerd (bijvoorbeeld op basis van zo'n fiche) een duidelijk standpunt inneemt dat gedeeld wordt door Vlaanderen, er finaal toch een onthouding volgt op Belgisch niveau. De essentie van de zaak is dat, als de structuur niet verandert, er geen gemotiveerde parlementsleden zullen worden gevonden. De vele vastgelopen onderhandelingen over handelsverdragen – waar Vlaanderen groot belang bij heeft – zijn hiervoor tekenend.

Karin Brouwers deelt de mening van Philippe Muyters dat het frustrerend is in het geval een en ander uitdraait op een onthouding, maar vindt dat de mogelijkheden om te wegen op de Europese besluitvorming hoe dan ook gebruikt moeten worden, wat nu niet het geval is. Ze verwijst naar Nederland, waar een parlementaire motie bindend is voor de regering. In België, daarentegen, bestaat een tussenstap, en daarom is een herziening van de samenwerkingsakkoorden nodig om ten minste naar een systeem te gaan waarbij Europa weet welke positie Vlaanderen inneemt op belangrijke domeinen zoals klimaat.

Ze staat volledig achter het idee om nu geen hoorzittingen meer te organiseren in het kader van de conceptnota, maar wel nota's op te vragen bij organisaties die interessante toevoegingen zouden kunnen doen, zodat het volgende parlement en regering bij regeringsonderhandelingen naar een document kunnen teruggrijpen.

Ze bevestigt dat de vertegenwoordiging in internationale organisaties nu inderdaad gebeurt via de Senaat, wat een goede zaak is: zo zijn er toch aantal Vlaams Parlementsleden aanwezig. De reden daarvoor is dat in internationale organisaties, zoals bijvoorbeeld de Raad van Europa, alleen België wordt erkend. Zolang dat het

geval is, zal er een probleem blijven bestaan dat men intern-Belgisch maar moeilijk kan oplossen. Alleen een herziening van de samenwerkingsakkoorden kan daarvoor een oplossing bieden.

Karl Vanlouwe stelt dat er al voorstellen voor de herziening van de vertegenwoordiging in internationale instellingen geformuleerd zijn. Hij geeft het model van de Benelux Interparlementaire Assemblee mee, waarin leden van het Vlaams Parlement rechtstreeks vertegenwoordigd zijn, niet via de Senaat en niet via het federale niveau. Volgens hem zijn er dus wel degelijk mogelijkheden waarbij het Vlaams Parlement (zonder Belgische omweg via de Senaat) toch aan internationale instellingen zou kunnen deelnemen.

Karin Brouwers repliceert dat het twintig jaar geduurd heeft voor dit gerealiseerd werd en dat het slechts over drie landen gaat. De Raad van Europa bestaat uit 47 landen, met grote landen als Duitsland en Spanje die dat niet zullen aanvaarden. Enig realisme is hier op zijn plaats, aldus de spreker.

Vervolgens gaat ze in op de stelling van het Vlaams Belang dat Vlaanderen zijn eigen wetgeving zou moeten kunnen maken, ook als Europa met een soortgelijke wetgeving bezig is. Dat vindt ze evident als het over een specifiek Vlaamse bevoegdheid zou gaan, maar zij had het over zaken waar de subsidiariteit niet speelt.

Op de vraag hoe het Vlaams Parlement een rol kan spelen in de bevordering van het legimitatieproces antwoordt ze dat daarvoor net een andere organisatie en een betere opvolging nodig zijn. Dat België zich finaal soms onthoudt, mag ook geen reden zijn om niet te proberen zwaarder te wegen op de Europese besluitvorming.

De leden van het Europees Parlement in de politieke en partijbesturen zijn vaak vakparlementsleden met een bepaalde specialisatie, die niet op alles kunnen ingaan. De toelichtingen van Matthias De Moor gaan dan weer over de Europese Raad, en niet over de Raad van Ministers en dus niet over bepaalde vakgebieden.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Karl VANLOUWE
Johan DECKMYN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

Benelux	België, Nederland, Luxemburg
BNC	Beoordeling van Nieuwe Commissievoorstellen
DGE	directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie
DKBUZA	Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken
IMC	interministeriële conferentie
IPEX	InterParliamentary EU information eXchange
VLEVA	Vlaams-Europees Verbindingsagentschap